

2017/124

ONTVANGEN 22 FEB. 2018

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Hogeschool van Amsterdam
T.a.v. College van Bestuur
Postbus 1025
1000 BA AMSTERDAM

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Datum **20 FEB. 2018**
Betreft Besluit macrodoelmatigheid Ad Ondernemen

Onze referentie
1324568
Uw brief van
19 december 2017
Uw referentie
hc17u0238

Bijlagen
1

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl

Geacht College,

Met de brief van 19 december 2017, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna: CDHO) ontvangen op 21 december 2017, hebt u mij het voornemen voorgelegd om de Associate degree-opleiding Ondernemen als bekostigde opleiding (voltijd) te verzorgen in Amsterdam. De opleiding is voorgesteld in het Croho onderdeel Economie en de studielast is door u bepaald op 120 studiepunten.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 24 januari 2018, kenmerk 2017/124, negatief geadviseerd over uw aanvraag. Dit advies, dat integraal deel uitmaakt van dit besluit, treft u hierbij aan.

Besluit

Gelet op het bovengenoemd advies van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) en in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2014 (hierna: Beleidsregel), heb ik besloten niet in te stemmen met uw voornemen om de Associate degree-opleiding Ondernemen als bekostigde opleiding te verzorgen in Amsterdam.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluitvorming is gelegen in artikel 6.2 van de WHW. Voorts is de Beleidsregel leidraad geweest voor mijn afwegingen.

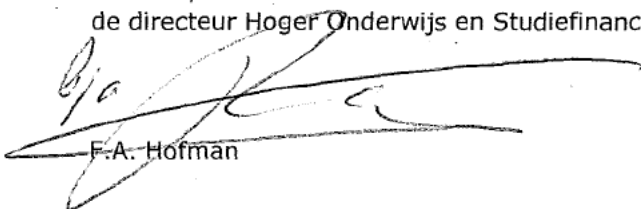
Motivering

Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag niet voldoet aan de voorwaarden b en c van artikel 6 van de Beleidsregel. Voor de nadere motivering verwijs ik u naar het advies van de CDHO.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan de CDHO, de NVAO, DUO-Groningen, de Inspectie van het Onderwijs en de VH.

Onze referentie
1324568

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Namens,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

F.A. Hofman

**Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs**

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw. mr. drs. I.K. van Engelshoven
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Advies Geachte mevrouw Van Engelshoven,

Op 21 december 2017 heeft de CDHO het voornemen ontvangen van de Hogeschool van Amsterdam om de hbo Ad Ondernemen als bekostigde opleiding te verzorgen te Amsterdam (brief van 19 december 2017, kenmerk hc17u0238). De aanvraag was voorzien van alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen.

datum
24 januari 2018

onderwerp
nieuwe opleiding
Hogeschool van Amsterdam
voltijd

hbo Ad
Ondernemen
Amsterdam

ons kenmerk
2017/124

bijlage
beoordelingskader

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om negatief te besluiten op het verzoek van de Hogeschool van Amsterdam om de hbo Ad Ondernemen als bekostigde opleiding te Amsterdam te verzorgen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

Omschrijving van de aanvraag

Aanvrager wil de Ad Ondernemen in Amsterdam aanbieden. Het gaat om een Nederlandstalige Ad in het Croho onderdeel Economie. De opleiding omvat 120 EC en wordt in voltijd aangeboden. De opleiding bestaat inhoudelijk uit commercieel economische vakken met veel aandacht voor de ondernemer (en het ondernemersplan) in het curriculum. De opleiding is toegankelijk voor mbo'ers en havisten. De opleiding leidt op tot ondernemer, ondernemende manager of professional met een ondernemende houding. Aanvrager zet daarbij specifiek in op hen die een product of dienst in de markt willen zetten. Aan het einde van blok 5 dient de student ingeschreven te zijn bij de Kamer van Koophandel en gestart te zijn met de eigen onderneming. Doorstroom is mogelijk naar de bachelor Commerciële Economie, afstudeerrichting Ondernemen.

Aanvrager doet een beroep op criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel. De aanvraag voldoet volgens de commissie niet aan de criteria b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

**Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs**

pagina 2 van 7 *Beoordeling criterium a Beleidsregel*

Aanvrager heeft de ontwikkelingen in het werkveld beschreven waarop de Ad opleiding is gebaseerd. Voor de beoordeling van criterium a is echter van belang of de aanvraag betrekking heeft op bestaand of nieuw aanbod.

Aanvrager heeft aangegeven dat de Ad Ondernemen (isatcode 80080) die door de Hogeschool Rotterdam en Hogeschool Windesheim wordt verzorgd grote overeenkomsten met haar voornemen vertoont. De commissie heeft dit geverifieerd.

Op grond van het bovenstaande concludeert de commissie dat de inhoud van de opleiding al bestaat. Daarmee is de noodzaak van deze opleiding in de zin van de Beleidsregel aangetoond. De aanvraag voldoet aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium b Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de opleiding aansluit op een arbeidsmarktbehoefte in combinatie met een maatschappelijke behoefte.

Beoordeling maatschappelijke behoefte

Aanvrager heeft ter onderbouwing van de maatschappelijke behoefte gewezen op het belang van ondernemerschapsonderwijs zoals dit is opgenomen in de Strategische Agenda 2015-2025 van het Ministerie van OCW. Tevens geeft aanvrager aan dat de Ad aansluit op het stimuleringsbeleid van de Minister van OCW met betrekking tot de Associate Degree (Brief OCW aan de Tweede Kamer d.d. 5 juni 2015, kenmerk 755050) en kabinetsbeleid n.a.v. het CPB-rapport "Baanpolarisatie in Nederland" (2015), zoals vervat in de brief van de Minister van Sociale Zaken (mede namens de Ministers van OCW en EZ) aan de Tweede Kamer van 30 november 2015 (kenmerk 2015-0000297473). Het kabinetsbeleid anticipeert op (1) verbetering van het vestigingsklimaat (2) een goed opgeleide beroepsbevolking (3) soepele transities naar nieuw werk (p. 3). De commissie is van mening dat de Ad aansluit op het overheidsbeleid zoals dit is vervat in de Strategische Agenda 2015-2025 en de voornoemde brieven van 5 juni 2015 en 30 november 2015. De aanvraag sluit aan op een maatschappelijke behoefte.

Beoordeling arbeidsmarktbehoefte

Ter onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte verwijst aanvrager naar ROA, de Arbeidsmarkt naar Opleiding en Beroep tot 2022 / ROA AIS tot 2022, CBS Statline, de UWV arbeidsmarktprognose 2017-2018 (mei 2017), Yacht; Vraag naar marketing & salesmedewerkers verviervoudigd in een jaar (december 2017) en de Economische Verkenning Metropoolregio Amsterdam, Gemeente Amsterdam 2017 (hierna verkort aangehaald als: MRA). Voorts heeft aanvrager een tweetal onderzoeken laten uitvoeren (Lexnova in 2016 en EXPHO en Tien Organisatieadvies in 2017) en heeft zij de vacaturewebsite www.indeed.nl geraadpleegd.

Voor de bepaling van het aantal relevante baanopeningen voor ondernemende managers heeft aanvrager op grond van ROA AIS het aantal baanopeningen voor winkeliers en teamleiders detailhandel, managers zakelijke dienstverlening en administratieve dienstverlening, managers gespecialiseerde dienstverlening en managers commerciële en persoonlijke dienstverlening opgeteld. Het zou dan

pagina 3 van 7 gaan om 16.850 baanopeningen per jaar. Deze optelling is geen realistische voorspelling van de verwachte arbeidsmarktvraag voor deze Ad. De commissie is van mening dat het onwaarschijnlijk is dat veel Ad afgestudeerden als manager zakelijke dienstverlening, manager gespecialiseerde dienstverlening of manager commerciële en persoonlijke dienstverlening een baan zullen vinden omdat hier doorgaans een hoger opleidingsniveau dan Ad voor wordt gevraagd. Alleen de beroepsgroep winkeliers en teamleiders detailhandel is volgens de commissie relevant. Het aantal baanopeningen voor de beroepsgroep is op grond van ROA in de periode 2018 tot 2022 'laag':

Beroepsgroep	Arbeidsmarktprognose variabele	Indicator	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Typering
Winkeliers en teamleiders detailhandel	verwachte uitbreidingsvraag tot 2022		3100	2	0.4	gemiddeld
Winkeliers en teamleiders detailhandel	verwachte vervangingsvraag tot 2022		13500	11	1.7	laag
Winkeliers en teamleiders detailhandel	verwachte baanopeningen tot 2022		16500	13	2.1	laag
Winkeliers en teamleiders detailhandel	ITKB toekomstige knelpunten beroepsgroep in 2022	0.92				vrijwel geen

Bron: ROA AIS (tot 2022)

Voor de bepaling van het aantal baanopeningen voor professionals met een ondernemende houding heeft aanvrager op grond van ROA AIS het aantal baanopeningen voor adviseurs marketing, public relations en sales, vertegenwoordigers en inkopers en verkoopmedewerkers detailhandel opgeteld. Het zou dan gaan om 35.800 baanopeningen per jaar. De commissie is van mening dat deze medewerkers vooral via andere opleidingen worden opgeleid. Verkoopmedewerkers detailhandel zijn vaak op mbo niveau opgeleid.

De commissie heeft hiernaast onderzocht hoe het arbeidsmarktperspectief voor het opleidingstype waartoe de Ad Ondernemen behoort eruit ziet. De Ad Ondernemen valt onder het opleidingstype 'bedrijfskunde en hrm'. Het arbeidsmarktperspectief voor dit opleidingstype is matig. Het aantal baanopeningen is volgens het ROA in de periode 2018 tot 2022 'erg laag':

Opleidingstype	Arbeidsmarktprognose variabele	Indicator	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Typering
hbo bedrijfskunde en hrm	verwachte uitbreidingsvraag tot 2022		8600	4	0.7	laag
hbo bedrijfskunde en hrm	verwachte vervangingsvraag tot 2022		20300	10	1.5	laag
hbo bedrijfskunde en hrm	verwachte baanopeningen tot 2022		28900	14	2.1	erg laag
hbo bedrijfskunde en hrm	verwachte instroom van schoolverlaters tot 2022		42300	20	3.1	gemiddeld
hbo bedrijfskunde en hrm	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2022	1.1				vrijwel geen
hbo bedrijfskunde en hrm	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2022	1.1				matig

Bron: ROA AIS tot 2022

**Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs**

pagina 4 van 7 Aanvrager heeft voorts data en berichten overgelegd die een (overwegend positieve) indicatie geven van de landelijke en regionale economische ontwikkelingen. Zo heeft aanvrager beargumenteerd dat het aantal bedrijfsvestigingen in Nederland in de periode 2007-2015 is gestegen met 41% (CBS, Statline). Uit de UWV arbeidsmarktprognose 2017-2018 (mei 2017, p.14) blijkt dat het UWV een (licht) positieve banengroei van zelfstandigen in alle sectoren verwacht in 2017 en 2018, behoudens de sector landbouw, bosbouw en visserij.

Verder constateert aanvrager op grond van een bericht van Yacht dat de vraag naar marketing & salesmedewerkers stijgt (Yacht, 'Vraag naar salesmedewerkers verviervoudigd in een jaar' geraadpleegd december 2017). In het bericht gaat het vooral om (online) marketeers, productmarketing managers, marketeers, accountmanagers en productmanagers. De commissie is van mening dat dit niet direct de doelgroep voor de Ad Ondernemen is.

Het aantal bedrijfsvestigingen, met uitzondering van de bouw en de landbouw, in de MRA lag hoger dan het aantal bedrijfsvestigingen op landelijk niveau. Het Nationaal Bruto Binnenlands Product in 2016 was 2,2% (CSB), terwijl dit voor de metropoolregio 2,6% was (MRA, p. 5). De werkloosheid in de metropoolregio nam af (van 7,1% in 2015 naar 5,9% in 2017). In het rapport is opgenomen dat de metropoolregio Amsterdam aantrekkelijk is voor nieuwe bedrijfsvestigingen, in het bijzonder in de IT- en softwaredienstverlening. De commissie merkt op dat de opleiding ondernemers op Ad niveau opleidt en geen IT- of softwaredeskundigen. De hierboven genoemde cijfers geven een positief beeld van de algemene economische ontwikkelingen, zowel landelijk als in de MRA. Echter, geen van deze bronnen geeft informatie over de omvang van de vraag naar afgestudeerden van een Ad Ondernemen.

Aanvrager heeft eind 2017 de mogelijk relevante vacatures voor afgestudeerden van de Ad Ondernemen op de website indeed.nl geraadpleegd:

-Aanvrager vond 82 vacatures voor ondernemers in combinatie met de zoekterm freelance/zzp'er;

-Aanvrager vond 23 vacatures in de regio met als kenmerk 'manager' en 'ondernemend/ondernemen';

-Aanvrager vond 129 vacatures voor projectleiders, 87 vacatures voor projectmanagers en 4 vacatures voor eventmanager.

Hierbij geldt dat projectleiders en projectmanagers zodanig algemene functies zijn dat veel bestaande opleidingen geschikt zijn om deze functies te kunnen vervullen. De commissie is voorts van mening dat de categorie management erg breed is.

Voor veel managementfuncties zullen gediplomeerden op Ad niveau niet in aanmerking komen omdat een andere opleidingsachtergrond of een andersoortige ervaring vereist is. Verder constateert de commissie dat de op deze website gepubliceerde vacatures dubbelingen bevatten, zoals aanvrager zelf aangeeft. Het is niet bekend hoe lang deze vacatures op de website staan. De vacatures vragen doorgaans een hbo opleidingsniveau, hetgeen betekent dat zowel hbo bachelors als Ad'ers voor deze vacatures in aanmerking komen. De commissie is van mening dat deze bron geen duidelijk beeld geeft van de arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de Ad Ondernemen.

In haar vorige advies heeft de CDHO geoordeeld dat het kwalitatieve deel van het onderzoek van Lexnova (november 2016) te beperkt van omvang was. Aanvrager heeft dit onderzoek aangevuld met 9 nieuwe interviews, uitgevoerd door EXPHO en Tien Organisatieadvies (december 2017).

pagina 5 van 7 Het onderzoek uit 2016 bevatte overwegend positieve reacties op het voornemen, maar geen van de 11 respondenten had concrete uitspraken gedaan over de verwachte omvang van de arbeidsmarktvrage. De interviews gaan met name in op de vraag hoe de opleiding het beste vorm gegeven kan worden in termen van afstemming beroepenveld-onderwijs.

In het onderzoek uit 2017 hebben 2 van de 9 respondenten een schatting van de verwachte werkgelegenheid gemaakt:

- Ik schat het aantal vacatures in de regio Amsterdam in op tientallen
- Bij dit bedrijf zal naar verwachting plaats zijn voor ca. 30 van dit type projectleiders op Ad niveau

De andere respondenten hebben geen inschatting gemaakt. De commissie constateert dat de respondenten overwegend positief zijn over het voornemen, maar dat de beide onderzoeken geen inzicht geven in de omvang van de behoefte aan afgestudeerden van een Ad Ondernemen.

Gelet op het bovenstaande is de commissie van mening dat de maatschappelijke behoefte is aangetoond. De arbeidsmarktbehoefte is niet aangetoond. De aanvraag voldoet niet aan criterium b van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium c Beleidsregel

In het kader van de prestatieafspraken met de Minister in 2012 is 'Innovatief ondernemerschap in grootstedelijke context' als één van de inhoudelijke speerpunten van de Hogeschool van Amsterdam erkend. De commissie is van mening dat de Ad Ondernemen aansluit bij het speerpunt 'Innovatief ondernemerschap in een grootstedelijke context'. Aangezien de opleiding aansluit op de prestatieafspraken wordt aangenomen dat de aanvraag voldoet aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de vraag kunnen voorzien.

Vanaf 21 december 2017 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van de Hogeschool van Amsterdam om de hbo Ad Ondernemen in Amsterdam aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. De commissie heeft geen zienswijzen ontvangen. Aanvrager heeft in het kader van afstemming met collega-instellingen verklaringen van geen bezwaar van Hogeschool Windesheim en de Rotterdam Academy bijgevoegd. Aanvrager heeft een overzicht geleverd van de instroom in vergelijkbare bekostigde opleidingen. Er worden geen onbekostigde Ad's Ondernemen aangeboden.

Instream eerstejaars in de Ad Ondernemen

Instelling	Locatie	2014/15	2015/16	2016/17
Windesheim (vt)	Almere		27	58
Hogeschool Rotterdam (vt+du)	Rotterdam	192	169	193
Totaal		192	196	251

Bron: Criho

**Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs**

pagina 6 van 7 Uit bovenstaand overzicht kan worden opgemaakt dat de instroom bij vergelijkbare opleidingen toeneemt. Eind november 2017 heeft de Christelijke Hogeschool Ede toestemming gekregen om in Ede een deeltijd Ad Ondernemen te starten.

Aanvrager heeft een prognose gemaakt van de instroom in de voorgenomen opleiding op grond van een kwantitatief instroomonderzoek van Lexnova onder 400 mbo-4 en havo studenten (november 2016). 20% van de studenten heeft aangegeven zeker geïnteresseerd te zijn in deze Ad. Uit het onderzoek blijkt voorts dat het marktpotentieel 554 studenten bedraagt. De meest voorzichtige instroominschatting op basis van dit onderzoek komt uit op minimaal 75 en maximaal 479 studenten per jaar. De commissie verwacht dat de minimale instroom van 75 studenten haalbaar is.

Aangezien uit de beoordeling van criterium b blijkt dat de arbeidsmarktbehoefte niet is aangetoond, is de commissie van mening dat het bestaande aanbod in de arbeidsmarkt vraag kan voorzien en er geen ruimte binnen het landelijke aanbod bestaat om deze Ad Ondernemen in de bekostiging op te nemen.

Aanvrager heeft een beschrijving geleverd van de inbedding in de bestaande kennisinfrastructuur. De opleiding wordt verzorgd in een gebouw van de Hogeschool van Amsterdam, waar alle Ad's (zullen) worden ondergebracht. Er worden o.a. docenten ingezet die zelf ondernemer zijn (geweest) en werkzaam zijn binnen de bachelor Commerciële Economie of bij het ROC van Amsterdam. Voor deze Ad zijn de lectoraten Entrepreneurship, Amsterdamse kenniseconomie, Corporate Governance en Leadership en Online Ondernemen van belang.

Vestiging van de opleiding in Amsterdam heeft geen negatief effect op de landelijke spreiding van het onderwijsaanbod.

De aanvraag voldoet niet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om negatief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter

pagina 7 van 7 **Bijlage:**
Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding

Aan de hand van de in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 6 van deze Beleidsregel alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a, b en c.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat uitbreiding van het landelijk aanbod met de nieuwe opleiding noodzakelijk is en dat de vernieuwing niet kan worden gerealiseerd binnen het landelijk bestaande opleidingsaanbod.

Volgens criterium b heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium c dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

---

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.